

Johtokunnan kertomus pankkivaltuustolle Finanssivalvonnan toiminnasta **2017**

Johtokunta	4
Finanssimarkkinoiden tila	5
Finanssivalvonnan strategia	6
Pankkivaltuuston kertomus vuodelta 2016	7
Yhteenveto toiminnasta 2017	9
Finanssivalvonnan vuoden 2017 tavoitteiden toteutuminen	11
1 Toimintaympäristön mukana muuttuva valvonta	11
2 Laadukas ja tehokas	14
3 Asiantunteva ja arvostettu	14
Finanssimarkkinoiden vuotuinen kuuleminen	15
Arvio valvonnan muutoksista ja valvontamaksuista vuonna 2018	16

Kun tekstissä ei ole mainittu vuosilukua, viitataan vuoteen 2017.

Pankkivaltuuston rooli Finanssivalvonnan valvonnassa

Pankkivaltuusto valvoo Finanssivalvonnan toiminnan yleistä tarkoituksenmukaisuutta ja tehokkuutta. Tarkoituksenmukaisuuden valvonnassa pankkivaltuusto arvioi, miten toiminnalle laissa säädetty tavoite on toteutunut. Toiminnan yleisen tehokkuuden valvonnassa pankkivaltuusto seuraa erityisesti henkilöstömäärän ja talousarvion yleistä kehitystä suhteessa tehtäviin sekä lainsäädännön tai markkinoiden kehityksestä johtuviin muutoksiin.

Johtokunnan kokoonpano vuonna 2017

puheenjohtaja **Olli Rehn**

Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja
(1.2. alkaen)

puheenjohtaja **Pentti Hakkarainen**

Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja
(31.1. asti)

varapuheenjohtaja **Martti Hetemäki**

valtiosihteeri kansliapäällikkönä, valtiovarainministeriö

Outi Antila

ylivohtaja, sosiaali- ja terveysministeriö

Pirkko Juntti

varatuomari

Vesa Vihriälä

toimitusjohtaja, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

Olli Rehnin varajäsenenä toimi osastopäällikkö **Katja Taipalus**. Martti Hetemäen varajäsenenä toimi neuvotteleva virkamies **Jaakko Weuro**. Outi Antilan varajäsenenä toimi ylimatemaatikko **Mikko Kuusela** 7.2. asti ja johtaja **Hannu Ijäs** 9.2. alkaen.

Johtokunnan rooli

Finanssivalvonnan toimintaa ohjaa johtokunta. Johtokunta asettaa erityiset tavoitteet Finanssivalvonnan toiminnalle ja päättää sen toimintalinjoista sekä ohjaa ja valvoo näiden tavoitteiden toteutumista ja toimintalinjojen noudattamista. Lisäksi johtokunta mm. käsittelee Finanssivalvonnan vuotuisen talousarvion ja alistaa sen Suomen Pankin johtokunnan vahvistettavaksi. Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 10 §:n mukaan Finanssivalvonnan johtokunta antaa pankkivaltuustolle vähintään kerran vuodessa kertomuksen Finanssivalvonnan toiminnalle asetetuista tavoitteista ja niiden toteutumisesta.

Finanssimarkkinoiden tila

Suomen talouden noususuhdanne vahvistui vuonna 2017 kansainvälisen talouden vetämänä. Talouden elpyminen ja rahoitusmarkkinoiden hyvä vire kohensivat myös finanssisektorin toimintaedellytyksiä.

Laaja-alaista kasvua tuki viennin ja kotimaisen kysynnän aiempia vuosia parempi kehitys. Yritysten investoinnit ja liikevaihto kasvoivat samalla kun luottamusindikaattorit kuvasivat positiivisia näkymiä yritystoiminnassa. Kotitalouksien luottamus omaan ja koko maan talouskehitykseen oli vahvaa. Kotitalouksien kulutus ja kotitalouslainojen kasvu oli kuitenkin nopeampaa kuin käytettävissä olevien tulojen kasvu, joten säästämisaste oli negatiivinen ja velkaantuminen kasvoi. Asuntomarkkinoilla jatkui maan sisäisten hintaerojen kasvu.

Yhdysvalloissa ja Britanniassa keskuspankit nostivat ohjaukorkoa talous- ja inflaationäkymien perusteella. EKP:n¹ kasvua tukeva rahapolitiikka jatkui arvopapereiden osto-ohjelmalla. Lyhyet euribor-korot olivat koko vuoden negatiivisia ja pitkät korot erittäin matalia. Vaihtoehtoisten sijoituskohteiden alhaisten tuottojen ja yleisen suhdannenousun vallitessa osakekurssit kehittyivät suotuisasti niin Suomessa kuin kaikilla keskeisillä osakemarkkinoilla. Myös rahastopääomat kasvoivat nopeasti vuoden aikana; nettomerkinnot olivat positiivisia lisäten pääomia, ja markkina-arvot nousivat. Kaikkien rahastotyyppien, paitsi rahamarkkinarahastojen, pääomat kasvoivat.

Volatiliteetti osakemarkkinoilla oli melkein koko vuoden ajan erittäin alhaista ja kuvasti siten yleistä rauhallista tunnelmaa sijoittajien keskuudessa. Samoin erilaiset riskilisät ja korkoerot joko kaventuivat tai olivat matalalla tasolla ilman isoja muutoksia. Suomen valtion lainakoroissa ja korkoeroissa ei tapahtunut suuria muutoksia vuoden aikana.

Pankkisektorin vertailukelpoinen tulos pysyi ennallaan ja vakavaraisuus oli vahva

Pankkisektorin vertailukelpoinen tulos pysyi edellisvuoden tasolla. Pääomamarkkinoiden suotuisa kehitys nosti arvopaperisidonnaisia palkkiotuottoja erityisesti kertomusvuoden jälkimmäisellä puoliskolla. Luottokannan volyymin kasvu ja edullinen varainhankinta edesauttoivat korkokatteen positiivista kehitystä erittäin kilpailluilla asuntolainamarkkinoilla. Arvon alentumiset pysyivät edelleen alhaisina eikä luottokannan laadussa ollut havaittavia heikentymistä.

1 EKP = Euroopan keskuspankki.

Toimialamurrokseen ja toisaalta digitalisaatioon liittyvät kehittämishankkeet nostivat pankkisektorin kuluja. Vertailukelpoinen vakavaraisuus koheni ja oli selvästi vahvempi kuin Euroopassa keskimäärin. Pankkisektorin vakavaraisuuspuskuri mahdollisti mittavat liiketoiminnan kehittämishankkeet. Osa järjestelmähankkeista otettiin käyttöön kertomusvuoden aikana, ja niistä odotetaan tehostamishyötyjä ja tuottoja lähitulevaisuudessa.

Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuus hyvä, maksutulo ei kasvanut

Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuus pysyi hyvällä tasolla. Sijoitusmarkkinoiden kehitys oli vakuutusyhtiöiden kannalta suotuisa. Korkotason nousu pienensi pitkäaikaisen vastuuvelan määrää, mikä näkyi nousuna vakuutusyhtiöiden vakavaraisuutta kuvaavassa SCR-suhteessa². Osakekurssien nousu paransi sijoitustuottoja, henkivakuutusyhtiöiden sijoitustuotot jäivät kuitenkin sektorin tasolla viime vuodesta.

Henkivakuutusyhtiöiden maksutulo pysyi samalla tasolla kuin vuosi sitten. Vakuutusten uusmyynti oli edelleen vaimeaa. Vahinkovakuutusyhtiöiden maksutulon kasvu on ollut pysähdyksissä jo vuoden 2015 alusta lähtien. Kilpailutilanteen kiristyminen laski vahinkovakuutusyhtiöiden lakisääteisten vakuutusten maksutuloa. Kahden suurimman toimijan markkinaosuus oli yhteensä noin kolmeneljännestä suomalaisten vahinkovakuutusyhtiöiden maksutulosta.

Sijoitustuotot paransivat työeläkesektorin vakavaraisuutta

Elpynyt talouskasvu, runsas likviditeetti ja valtion velkakirjojen alhainen tuottotaso pitivät yllä osakkeiden ja luottoriskillisten velkakirjojen kysyntää. Osakkeet ovat suurin sijoitusluokka eläkelaitosten sijoitusvarallisuudessa. Eläkelaitosten sijoitusten painotettu keskituotto ylitti vastuuvelan tuottovaateen, mikä paransi vakavaraisuusastetta. Työeläkelaitosten vakavaraisuutta koskeva uusi sääntely tuli voimaan 1.1.2017. Uuden sääntelyn mukaisessa riskiperusteisessa vakavaraisuusasemassa ei tapahtunut merkittävää muutosta vuoden aikana.

2 SCR = Solvency Capital Requirement, vakavaraisuuspääomavaatimus.

Finanssivalvonnan strategia

Kertomusvuonna Finanssivalvonta noudatti strategiaa vuosille 2017–2019. Strategiassa korostetaan toimintaympäristön mukana kehittyvää valvontaa, joka sisältää innovaatiomyönteisen ilmapiirin edistämisen. Henkilökuntaan panostaminen on nostettu painopistealueeksi.

Visio

Valvonnan laatu ja tehokkuus on eurooppalaista kärkitasoa

Arvot

Uudistuva
Vastuullinen
Tuloksellinen
Yhdessä

Missio

Turvaamme finanssi-
markkinoiden vakautta ja
luottamusta sekä
asiakkaiden, sijoittajien
ja vakuutettujen suojaa

Strategiset tavoitteet

Toimintaympäristön mukana muuttuva valvonta

- Torjumme finanssimarkkinoiden vakautta ja luottamusta uhkaavia riskejä oikeasuhtaisella toiminnalla
- Määritämme valvonnan syvyyden valvottavan riskipitoisuuden ja asian merkittävyyden perusteella
- Painotamme työssämme tarkastuksia ja teema-arvioita
- Mukautamme toimintaamme pankki-, vakuutus- ja rahoitusmarkkinoiden muutoksia vastaavasti
- Painotamme eurooppalaisessa sääntely- ja valvontatyössä Suomen finanssimarkkinoiden kannalta kriittisiä osa-alueita
- Mitoitamme valvontatyömme vastaamaan rahoitusjärjestelmän vakauden kannalta merkittävien sivuliikkeiden merkitystä Suomen finanssimarkkinoiden vakaudelle
- Tiivistämme yhteistyötä pohjoismaisten valvojien kanssa Suomen finanssimarkkinoiden vakauden ja luottamuksen edistämiseksi
- Edistämme innovaatiomyönteistä ilmapiiriä finanssisektorilla

Laadukas ja tehokas

- Edistämme yhtenäisten riskiperusteisten valvontakäytänteiden muodostumista EU:ssa
- Hyödynnämme EU-viranomaisten ohjeistusta ja EKP:n valvontakäytäntöjä kattavasti
- Hyödynnämme digitalisaation mahdollisuudet täysipainoisesti
- Prosessimme ovat standardisoituja ja tehokkaita
- Raportointi- ja analyysijärjestelmämme ovat ajan tasalla

Asiantunteva ja arvostettu

- Henkilöstöllämme on vahva tavoitteitamme tukeva osaaminen
- Luomme edellytykset jatkuvalle työssä oppimiselle
- Esimiestyömme on kannustavaa ja muutoksen johtamiseen painottuvaa
- Olemme digitalisaation osaaja finanssisektorilla
- Olemme arvostettu finanssialan ammattilaisten työnantaja
- Viestintämme on proaktiivista

Vuotta 2016 koskevassa kertomuksessa pankkivaltuusto kehotti Finanssivalvontaa kiinnittämään huomiota seuraaviin seikkoihin:

Arvioimaan ja ottamaan toiminnassaan huomioon, kuinka rahoitussektorilla käynnissä oleva sivukonttoristuminen vaikuttaa Finanssivalvonnan toimintaan.

Muutos lakiin Finanssivalvonnan valvontamaksusta tuli voimaan 1.1.2017. Lakimuutos turvasi Finanssivalvonnan rahoituksen riittävyyden finanssimarkkinoilla tapahtuneen rakennemuutoksen aikana, jolloin merkittävien pankkisektorin valvottavien sivukonttoristuminen oli pienentämässä olennaisesti Finanssivalvonnan rahoituspohjaa. Lakialoite vastaavan muutoksen saamiseksi myös vakuutussektorin sivukonttoristumista koskien tehtiin valtiovarainministeriölle. Useita sivukonttoristumisia tapahtui Suomen finanssisektorilla vuoden 2017 aikana. Finanssivalvonta allokoi resursointiaan riskiperusteisesti vastaamaan rakennemuutoksia.

Varmistamaan, että pankkien ja vakuutusyhtiöiden sivuliikkeiden ja erityisesti niiden systemaattisesti merkittävien sivuliikkeiden valvonta mitoitetaan vastaamaan niiden merkitystä Suomen finanssimarkkinoiden vakauden kannalta.

Suomen finanssisektorin suuret rakennemuutokset jatkuivat vuoden 2017 aikana. Finanssivalvonta allokoi resursointiaan riskiperusteisesti rakennemuutosten toteututtua.

Varmistamaan osaltaan, että Finanssivalvontaan on käytettävissä voimavarat, joita uskottava valvonta edellyttää.

1.1.2017 voimaan tullut valvontamaksulain muutos turvaa Finanssivalvonnan rahoituspohjan riittävyyden sekä nykyisessä tilanteessa että silloin, jos Nordean pääkonttorin kotipaikaksi tulisi Suomi. Finanssivalvonnan johtokunta päätti lisätä Finanssivalvonnan henkilöresursointia vuodelle 2018 31,3 HTV ja kustannusbudjettia 4,6 milj. €. Resurssilisäyksellä varmistetaan uskottava valvonta toimintaympäristön voimakkaasti muuttuessa.

Seuraamaan ja myötävaikuttamaan asuntoluotto-markkinoiden toimivuuden ja asuntoluototukseen liittyvien riskien suotuisaan kehitykseen sekä kansallisesti että alueellisesti.

Finanssivalvonta analysoi asunto- ja asuntolainamarkkinoiden kehitystä neljännesvuosittaisessa makrovakauseraportissaan yhteistyössä Suomen Pankin kanssa. Vahvistuneiden kytkösten vuoksi erityisesti Pohjoismaiden tilannetta ja näkymiä on arvioitu aiempaa tarkemmin.

Finanssivalvonta on valmis kiristämään enimmäisluototussuhdetta, jos kotitalouksien velkaantuneisuuteen liittyvät riskit edelleen kasvavat. Finanssivalvonnan johtokunta päätti asettaa asuntolainojen vakavaraisuuslaskennassa käytettäville riskipainoille 15 %:n lattia, joka tuli voimaan 1.1.2018.

Myötävaikuttamaan siihen, että Suomessa on käytössä tarkoituksenmukaiset makrovakauserälinjat.

Euroopan järjestelmäriskikomitea varoitti marraskuussa 2016 Suomea kotitalouksien korkeasta ja kasvavasta velkaantumuksesta. Vuodesta 2016 valmisteltua uutta makrovakauserälinjaa, järjestelmäriskipuskuria, koskeva lainsäädäntö astui voimaan 1.1.2018. Järjestelmäriskipuskurin lisäksi Finanssivalvonta on yhteistyössä Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön kanssa selvittänyt vaihtoehtoja sellaisille makrovakauserälineille, joilla voidaan nykyistä tehokkaammin vaikuttaa kotitalouksien velkaantumiseen. Tämä työ jatkuu myös vuonna 2018.

Seuraamaan ja osaltaan varmistamaan, että peruspankkipalveluiden saatavuus ei vaaranna pankkisektorin rakennemuutosten, digitalisaation ja toimintamallien kehityksen myötä.

Vuosittaisen peruspankkipalveluselityksen pohjalta todettiin, että peruspankkipalvelujen saatavuuteen vaikuttaa yhä enenevässä määrin asiakkaan kyky käyttää digitaalisia palveluja. Selvityksen yhteydessä pankkeja ohjeistettiin peruspankkipalvelujen tarjoamisesta myös erityisryhmille. Suositukset pankeille olivat seuraavat:

- tarjoavat erityisesti verkkopankki- ja maksukortti-asiointiin kykenemättömille asiakkaille selkeän ja yksinkertaisen palvelukokonaisuuden, joka sisältää verkkoasiointin vaihtoehtoisia tapoja hoitaa pankkiasioita, jonka kustannukset pysyvät kohtuullisina
- toteuttavat verkkopankkipalvelun selkeänä ja yksinkertaisena, auditoivat verkkopalvelun saavutettavuusnäkökulmasta ja kehittävät verkkopalvelua mahdollisimman saavutettavaksi käyttäjäkohderyhmiä kuullen
- tarjoavat asiakkaille eri kanavissa tukea sekä verkko-pohjaisten että muiden palvelujen käyttöönotto-aiheissa, käytönaikaisissa ongelmatilanteissa sekä palvelun muuttuessa
- huolehtivat palvelutarjonnan muuttuessa riittävästä tiedottamisesta asiakkaalle, erityisesti konttoripalvelujen muuttuessa
- tarvittaessa opastavat asiakkaita valtuutusikäntöistä, ja ottavat sisäisessä ohjeistuksessaan huomioon toimenpiteet asiakkaan taloudellisen hyväksikäytön tunnistamiseksi ja tilanteisiin puuttumiseksi
- pyrkivät järjestämään itsepalvelupisteitä asiakkaille, joilla ei ole verkkoasiointiin tarvittavaa laitteistoa.

Varmistamaan osaltaan, että suomalaisen finanssisektorin ja sen toimijoiden erityispiirteet tunnustetaan Euroopan keskuspankin johdolla toteutettavassa pankkivalvonnassa ja tuodaan esille eurooppalaisessa sääntelyn valmistelussa.

Lainsäädännön valmistelussa Finanssivalvonta toimii aina ensisijaisesti eurooppalaisesta näkökulmasta lähtien, mutta tarvittaessa voidaan ottaa huomioon myös Suomen finanssimarkkinoiden erityispiirteitä.

Suomalaisten EKP:n valvonnassa olevien pankkien valvontaresursoinnista n. 75 % tulee Finanssivalvonnasta. Tällä työnjaolla varmistetaan, että valvonnan kannalta oleelliset Suomen finanssisektorin erityispiirteet tulevat huomioitua EKP:n johdolla toteutettavassa pankkivalvonnassa.

Eurooppalaisen pankkisääntelyn ja EKP:n valvontalinjauksen- ja menetelmien valmistelussa Finanssivalvonta korosti ulkomaisten pankkien sivukonttorien ja tytäryhtiöiden valvontaan sekä talletuspankkien yhteenliittymiin liittyviä erityiskysymyksiä. Finanssivalvonta oli myös mukana työstämässä EBAn³ työryhmissä toiseen maksupalveludirektiiviin (PSD2⁴) liittyviä standardiluonnoksia ja ohjeita. Finanssivalvonta painotti valmistelun aikana mm. turvallisten maksamisratkaisujen varmistamista uusia

3 EBA = European Banking Authority, Euroopan pankkiviranomainen.
4 PSD = Payment Services Directive, maksupalveludirektiivi.

palveluja tarjottaessa myös jatkossa sekä pyrki edistämään valvonnan riskiperusteisuutta.

EIOPAssa⁵ toimittiin aktiivisesti mm. vakuutusten tarjoamista koskevan direktiivin jatkovalmistelussa sekä valmisteltaessa EIOPAn kantaa vakuutussektorin elvytys- ja kriisinratkaisua koskevan sääntelyn tarpeellisuuteen tuoden esiin Suomen vakuutusmarkkinoiden ominaispiirteitä, kuten keskittyneet vakuutusmarkkinat ja vakuutusmeklareita koskeva palkkiokiello.

ESMAssa⁶ Finanssivalvonta osallistui mm. esiteasetuksen 2-tason sääntelyn valmisteluun. Esiteasetuksen toimivuus ja oikeasuhtaisuus on nähty Finanssivalvonnassa yhtenä tekijänä suomalaisten yritysten pääoman keräämismahdollisuuksien tukemisessa. Lisäksi Finanssivalvonta edisti markkinoiden väärinkäyttöasetuksen soveltamiseen liittyvän johtohenkilöiden lähipiiriyhteisön määritelmää koskevan tulkinnan valmistelua.

Jatkamaan raportointijärjestelmien kehittämistä, hallinnollisten seuraamusten käsittelyaikojen lyhentämistä sekä EU:n sääntely- ja valvontakousten valmisteluaineistojen laadukkuuden kehittämistä päätöksenteon näkökulmasta.

Raportointijärjestelmän osalta selvää kehitystä tapahtui raporttien hallinnan apuvälineissä, tosin tarkistusten automatisointiin liittyvien toimintojen toteutus siirtyi seuraavaan vuoteen. Analyysivälineiden kehittäminen ei edennyt toivotusti. Vuoden lopussa Suomen Pankki ja Finanssivalvonta päättivät yhdessä käynnistää Datan ja analytiikan kehittäminen -projektin, jonka ensimmäinen tavoite on määrittää datan ja analytiikan visio, lähtökohdatilanne ja tavoitetila.

Hallinnollisten seuraamusten käsittelyaikoja pystyttiin lyhentämään priorisoimalla töitä ja kohdentamalla enemmän resursseja niiden käsittelyyn.

EKP:n valvontaneuvostossa sekä EBAn, ESMAn ja EIOPAn hallintoneuvostoissa käsiteltävien asioiden valmistelussa otettiin käyttöön aiempaa tarkempi priorisointi eli valmistelutyössä panostetaan ennalta tärkeimmiksi arvioituihin asiakokonaisuuksiin. EIOPAn työhön ja sen koordinointiin voidaan vuonna 2018 osoittaa jonkin verran enemmän resursseja lisärekrytointien ja toiminnan uudelleenorganisoinnin myötä.

5 EIOPA = European Insurance and Occupational Pensions Authority, Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen.

6 ESMA = European Securities and Markets Authority, Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen.

Yhteenveto toiminnasta 2017

Finanssivalvonnan toiminnan tavoitteena on finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämä luotto-, vakuutus- ja eläkelaitosten ja muiden valvottavien vakaa toiminta, vakuutettujen etujen turvaaminen sekä yleinen luottamus finanssimarkkinoiden toimintaan. (Laki Finanssivalvonnasta 1 §)

Suomen finanssimarkkinoiden vakaus säilyi hyvänä. Finanssivalvonta teki riskiarviointiin perustuvaa tarkastus- ja valvontatoimintaa sekä osallistui sääntelyn valmisteluun. Strategisten tavoitteiden saavuttamisessa edistytin tältä osin kohtalaisesti. Tavoitteet saavutettiin Euroopan valvontaviranomaisten vertaisarviointien tasoissa, henkilöstön ilmapiirikyselyn työtyytyväisyys- ja johtajuusindeksissä, yleisön luottamuksen tasossa Finanssivalvontaa kohtaan sekä toimilupien ja sanktioasioiden käsittelyajoissa. Valvontatyön aktiviteetti toteutui hyvänä, vaikka tarkastusten ja teema-arvioiden kappalemääräistä tavoitetta ja valvojan arvioiden suunnitelman mukaista toteutumisastetta ei saavutettu. Tarkastusten seurauksena syntyneiden havaintojen merkitsevyytaso oli melkein tavoitteessa. Henkilöstön sairauspoissaoloprosentti nousi hieman edellisvuodesta, eikä saavuttanut sille asetettua laskevan trendin tavoitetta. Finanssivalvonnan vuoden 2017 kärkihankkeista vakuutus- ja työeläkesektorin uuden vakavaraisuussääntelyn ja työeläkevarojen käytön asianmukaisuuden valvonnassa, finanssi-innovaatioiden tukemisessa ja oikeasuhtaisessa valvonnassa sekä sähköisen asioinnin ja verkkosivu-uudistuksen toteuttamisessa ei kaikilta osin päästy tavoitteisiin. Raportointi- ja analyysijärjestelmien toimivuuden varmistaminen sekä työyhteisön ja toimintatapojen kehittäminen eivät edenneet tavoitteiden mukaisesti. Vakauden kannalta merkittävien sivuliikkeiden valvonnan tavoitteen toteutumista ei loppuvuoden osalta arvioitu toimintaympäristön merkittävän muutoksen johdosta. Finanssivalvonnan seitsemästä IT-hankkeesta kaksi eteni suunnitelmien mukaisesti, neljä ei täysin edennyt suunnitellun mukaisesti ja yksi jäi selkeästi suunnitellusta tavoitteesta.

Finanssivalvonnan strategia vuosille 2017–2020 uudistettiin vastaamaan toimintaympäristön muutoksia. Tämän lisäksi toteutettiin Finanssivalvonnan organisaatiomuutos, joka astui voimaan 1.9.2017. Muutoksen tavoitteena oli selventää organisaation sisäistä tehtävä- ja vastuujakoa sekä tehostaa toimintaa.

Riskiperusteista valvontaa kehitettiin tukemalla tarkastuksia teema-arvioilla, jotka kattavat laajempia valvotta-

varyhmiä. Teema-arvioiden perusteella kohdistetaan tarkastuksia ja muita valvontatoimia. Vuoden aikana toteutettiin 15 teema-arviota (koko vuoden tavoite 30 teema-arviota) sekä 27 tarkastusta (koko vuoden tavoite 45 tarkastusta). Näiden tuloksena tehtiin yhteensä 171 tarkastushavaintoa, joista 9 % oli merkittäviä havaintoja (tavoite 10 %). Kaikki suunnitellut tarkastukset ja teema-arviot eivät ala suunnittelukauden alussa eivätkä ne valmistuneet vielä suunnittelukauden aikana, joten usea tarkastus jatkuu kevätkaudella 2018. Pankkivalvonnan tarkastusten osalta loppuvuonna osa tarkastuksista jätettiin toteuttamatta resurssivajauksen ja Nordean kotipaikan muutoksen aiheuttaman lisätyön takia. Operatiivisten riskien osalta tarkastusten sijaan toiminta kohdistettiin mm. asiakkaan tuntemisen osalta FATF:n maatar- kastukseen valmistautumiseen, ja maksujärjestelmien osalta PSD2-muutosten voimaansaattamiseen.

Tietopyyntöjen käsittely työllisti kertomusvuonna merkittävästi. Tietopyyntöjä diaaroiitiin 112 (vuonna 2016 87 kpl). Näistä useat olivat varsin laajoja.

Pankkisektori

Nordean pääkonttorin siirtymiseen varauduttiin uudistamalla pankkivalvonnan organisaatorakennetta, suunnitteleamalla tarvittavia rekrytointeja ja aloittamalla pääkonttorin siirtoon liittyvän toimilupahakemuksen käsittely. Valmistautumista tehtiin hyvässä yhteistyössä EKP:n ja Ruotsin Finansinspektionenin kanssa.

Suorassa valvonnassa olevia pankkeja (SI-pankkeja⁷) valvottiin euroalueen yhteisen valvontamekanismin (SSM⁸) valvontasuunnitelmien mukaisesti. EKP toivoi kuitenkin suurempaa panostusta Finanssivalvonnan yhteisten valvontatiimien (JST⁹) jäseniltä. Muiden pankki-

7 SI-pankit = Significant Institutions, EKP:n suorassa valvonnassa olevat pankit.

8 SSM = Single Supervisory Mechanism, euroalueen yhteinen pankki- valvonta.

9 JST = Joint Supervisory Team, yhteinen valvontatiimi.

en (LSI-pankkien¹⁰) valvonnassa otettiin käyttöön EKP:n menetelmiä. Esimerkiksi LSI-pankkien valvojan arvion menetelmää uudistettiin ja LSI-tarkastuksissa hyödynnettiin SI-pankkien tarkastusmetodologiaa.

Vakuutussektori

Vahinko- ja henkivakuutussektorilla ryhmä- ja yhtiökohittaiset valvontasuunnitelmat laadittiin kaikille yhtiöille muutamaa valvottavaa lukuun ottamatta. Sektorilla tehtiin teema-arvio ulkoistamisista, ja arvion tulokset julkistetaan vuoden 2018 alussa. Lisäksi valmisteltiin teema-arviota riski- ja vakavaraisuusarvion (ORSA¹¹) laadun arvioinnista, käytännön toteutuksen siirtyessä vuodelle 2018. EIOPAn valvontakäsikirjan mukaisia valvontakäytäntöjä otettiin käyttöön soveltamalla niitä mm. tarkastuksissa. SII-raportointijärjestelmä¹² toteutettiin valmiiksi aikataulussa. Jatkuvan valvonnan analyysitarpeisiin tutkittiin erilaisia analyysityökalujen vaihtoehtoja. Resursseja sitoutui arvioitua enemmän erilaisiin liiketoimintajärjestelyihin liittyviin arviointeihin ja lukuisien hakemuksien käsittelyyn.

Eläkeuudistus ja työeläkelaitosten uusi vakavaraisuussäätely astuivat voimaan vuoden alusta. Valvontaa kohdistettiin uusien vakavaraisuussäännösten käyttöön ottoon sekä käytäntöjen yhdenmukaisuuteen. Muista tarkastuskohteista mainittakoon työhyvinvointitoimintaa ja työeläkevakuutusyhtiöiden hallintoa koskevat laajat teematarkastukset, joiden tulokset valmistuvat vuonna 2018. Kahden työeläkevakuutusyhtiön fuusion valmistelu, eläkeuudistuksesta johtuvat sääntömuutostarpeet sekä selvitystilaan ajautuneen eläkekassan vaatimat toimet vaikuttivat resurssien kohdentamiseen merkittävästi.

Arvopaperisektori ja menettelytavat

Markkina-aktiiviteetti jatkui korkeana. Uusia listautumisia ja toimilupahakemuksia sekä rekisteröintejä tehtiin paljon, ja lisäksi tuote- ja palvelukehitys oli intensiivistä eri sektoreilla. Hakemusasiat hoidettiin valtaosin tavoitelluissa aikatauluissa, mutta perusteellisempaa selvitystä edellyttävissä tapauksissa käsittelyajat pitkittyivät. Syväisempiä valvontatoimia pystyttiin toteuttamaan hyvin rajatusti markkinan vilkkauteen nähden.

Vuoden 2018 alussa astui voimaan monta merkittävää asiakkaan- ja sijoittajansuojaa parantavaa sekä kilpailua lisäävää sääntelyuudistusta. Finanssivalvonta valmistautui näistä tulevien uusien ja muuttuvien valvontatehtävien vastaanottoon, esimerkiksi luomalla uusien valvon-

ta-alueiden valvontakehikot ja hakemusasioiden käsittelyn sekä rakentamalla raportointijärjestelmiä. Sääntelyhankkeiden laajuudesta ja osin niiden lopullisen muodon viivästyisestä johtuen osa valmistautumistoimista jäi kuitenkin toteutettavaksi kuluvan vuoden aikana.

Toimialan digitalisaatioon ja FinTecheihin liittyvää osaamista kartutettiin osallistumalla FinTech-tapaamisiin, Innovaatio-HelpDeskin toiminnan kautta ja rekrytoimalla Finanssivalvontaan johtava digitalisaatioasiantuntija. Innovaatio Help-Deskin prosessia muokattiin sopimaan paremmin sen keskeiselle asiakaskunnalle.

Makrovakaussvalvonta

Makrovakaussvalvonnassa korostui kotitalouksien velkaantuneisuuden pitkään jatkunut kasvu. Finanssivalvonta reagoi korkeaan velkaantuneisuuteen päättämällä, että asuntolainojen riskipainoja korotetaan 1.1.2018 alkaen. Analyysiä ns. tuloperusteisten makrovakaussvälien käyttöönotosta Suomessa tehtiin yhteistyössä Suomen Pankin kanssa ja asiaa edistettiin myös keskusteluilla valtiovarainministeriön (VM) kanssa.

Toiminnan tehostaminen ja kehittäminen

Raportointijärjestelmissä oli edelleen huomattavasti kehitettävää. Raportoinnin hallinta saatiin perustoiminnoltaan kuntoon ja toiminta tehostui. Raporttien tarkastusten automatisoinnin toteutus siirtyi seuraavaan vuoteen. Analyysityökalujen kehittäminen ei edistynyt toivotulla tavalla. Jatkossa keskitytään analytiikan kehittämiseen yhdessä Suomen Pankin kanssa. Sähköisen asioinnin kehittämisessä edettiin tarjouspyyntövaiheeseen. Keskeisten IT-hankkeiden seuranta otettiin johtoryhmän kvartaalokokousten agendalle. Tällä haluttiin varmistaa kokonaiskuvan parempi hallinta.

Henkilöstön työyhteisötaitojen valmennustilaisuudet pidettiin loppuvuodesta. Mahdollisuutta työkiertoon laajennettiin keventämällä työkiertoon liittyvää hallintoa. Laajemman projektimaisen työskentelymallin toteutus keskeytyi. Toiminnan kehittäminen keskittyi organisaatio-uudistukseen.

10 LSI-pankit = Less Significant Institutions, EKP:n epäsuorassa valvonnassa olevat pankit.

11 ORSA = Own Risk and Solvency Assessment, riski- ja vakavaraisuusarvio.

12 SII = Henki- ja vahinkovakuutusyritysten Solvenssi -sääntelykokonaisuus.

Finanssivalvonnan vuoden 2017 tavoitteiden toteutuminen

1 Toimintaympäristön mukana muuttuva valvonta

Suomen finanssisektori on edelleen vakaa, mutta rakennemuutokset sekä pankki-, vakuutus- että arvopaperisektoreilla jatkuivat. Muutosten odotetaan jatkuvan edelleen tänä vuonna: Nordea valmistelelee pääkonttorinsa muuttoa Suomeen, ja myös digitalisaation aiheuttamat muutospaineet finanssisektorilla tarkoittavat, että rakennemuutoksia nähdään todennäköisesti myös tulevaisuudessa.

Vuoden aikana valmistui 15 teema-arviota suunnitellusta 30:stä. Kulutusluottojen voimakkaaseen kasvuun reagoitiin toteuttamalla loppuvuodesta luottolaitosten kulutusluotonantoa koskeva teema-arvio, jonka kohderyhmään sisältyivät myös rajan yli kulutusluottoa tarjoavat ulkomaiset toimijat. Tarkastustoiminta ei toteutunut määrällisen 45 tarkastuksen tavoitteen mukaisesti, vaan toteuma jäi 27:ään.

OECD:n¹³ yhteydessä toimiva rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen toimintaryhmä (FATF¹⁴) on tekemässä maa-arviota Suomesta. Maa-arviovalmistelut alkoivat Finanssivalvonnessa vuonna 2017, ja työ jatkuu kunnes Suomen maa-arvioraportti on käsitelty FATFin yleiskokouksessa helmikuussa 2019. Osana tarkastusta arvioitsijaryhmä tekee Suomeen tarkastuskäynnin touko-kesäkuun vaihteessa 2018.

Finanssivalvonnan vuotuinen seminaari jatkoi edellisenä vuonna aloitettua finanssialan digitalisaatioteemaa ja keräsi noin 330 osallistujaa. Finanssialan digitalisaatioon, tekoälyyn ja kilpailukykyyn keskittyneen seminaarin aiheet olivat Anneli Tuomisen avauspuheenvuoron lisäksi ”Digitalisation, the financial sector and society”, ”How to build AI for the financial sector”, ”The Commission’s approach to financial sector digitalisation” ja ”Keys to success in the new competitive environment”.

Pankkisektori

Nordean hallitus päätti syyskuussa aloittaa pääkonttorin siirtoon kohdistuvat valmistelut. Finanssivalvonnessa on varauduttu muutokseen uudistamalla pankkivalvonnan organisaatorakenne, suunnittelemalla tarvittavia rekrytointeja ja aloittamalla pääkonttorin siirtoon liittyvän toimilupahakemuksen käsittely. Valmistautumisessa on tehty tiiviistä yhteistyötä EKP:n ja Ruotsin Finansinspektionin kanssa.

Danske Bankin sivuliikkeistyminen toteutui vuoden vaihteessa, kun Danske Bank Oyj fuusioitui Danske Bank A/S:ään. Vuoden 2018 aikana yhtiön valvonnan sisältö ja resursointi sopeutetaan yhtiön uuteen rakenteeseen.

EKP:n suorassa valvonnessa olevia pankkeja valvottiin SSM:n valvontasuunnitelmien mukaisesti. EKP toivoi suurempaa panostusta Finanssivalvonnan JST-jäseniltä. SSM on kiinnittänyt huomiota pankkien vakavaraisuuslaskennassa käytettävien sisäisten mallien antamien riskipainojen suureen vaihteluun pankkien välillä ja aloittanut tämän takia laajan sisäisten mallien tarkastusohjelman. Näitä tarkastuksia tehtiin myös suomalaispankeissa.

Finanssivalvonnan suorassa valvonnessa olevien pankkien osalta otettiin käyttöön EKP:n menetelmiä. Esimerkiksi LSI-pankkien valvojan arvion menetelmää uudistettiin, LSI-tarkastuksissa hyödynnettiin SI-pankkien tarkastusmetodologiaa ja yhdelle LSI-pankille tehtiin taseen laatu-arvio (AQR¹⁵) EKP:n valvontamenetelmiä soveltaen. Riskiperusteisen valvonnan kehittäminen ei toteutunut suunnitellusti mm. käynnissä olleen organisaatiouudistuksen ja suuren täyttämättömien vakanssien määrän takia.

Vuoden 2018 alusta tuli voimaan tilinpäätösstandardin muutos (IFRS 9¹⁶), jolla on merkittävä vaikutus erityisesti pankkien arvonalentumiskirjauksiin. Tähän liittyen Finanssivalvonta on selvittänyt valmiuksia uuden sääntelyn käyttöönottoon koko pankkisektorilla. Suurimpien pankkien osalta selvitystyö tehtiin osana SSM-valvontaa.

13 OECD = Organisation for Economic Cooperation and Development, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö.

14 FATF = Financial Action Task Force, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen toimintaryhmä.

15 AQR = Asset Quality Review, taseen laatu-arvio.

16 IFRS = International Financial Reporting Standards.

Selvityksissä kävi ilmi, että pankeilla oli vielä merkittävästi kehittämistyötä tehtävänä tällä alueella.

Pankkisektorin valvonnassa painotettiin lisäksi luotettavan hallinnon ja ongelmaluottojen raportoinnin valvontaa. Ongelmaluottojen raportoinnissa kiinnitettiin huomiota erityisesti ns. lainanhoitojoustosaamisten raportointiin. Lainanhoitojoustosaamia koskeva sääntely on vielä suhteelliseen uutta ja sen soveltamisessa on usealla pankilla kehitettävää.

Vakuutussektori

Vakuutusvalvonnan resurssien ja valvontatoimien kohdistamiseen vaikuttivat toimialalla tapahtuneet muutokset, jotka liittyivät pääosin valvottavien organisaatiomallien ja toimintatapojen uudistuksiin. Valvonnan näkökulmasta merkittäviä organisaatiomallien järjestelyitä olivat mm. If Vahinkovakuutusyhtiö Oy:n muuttuminen If P&C Insurance Holding Ltd'n (publ) tytäryhtiöstä Suomen siviiliikkeeksi, LähiTapiola Vahinkovakuutuksen rakennemuutokset ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Eteran fuusioituminen osaksi Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarista. Valvottavien toimintamallien kehittymisille leimallista olivat sähköisen asioimisen edistämiseen liittyvät uudet toimintatavat.

Ulkoistamiskysymykset nousivat keskiöön kaikilla vakuutusvalvonnan osa-alueilla. Myös vahinko- ja henkivakuutusyhtiöiden laatimien riski- ja vakavaraisuusarvioiden (ns. ORSA) laatu ja laajuus vaativat seuranta. Valvojan huomiota saivat osakseen myös vastuvelan ja vakavaraisuuden laskentatapoihin liittyvät kysymykset sekä Solvenssi II -raportointijärjestelmän kehittäminen.

Työeläkelaitosten osalta Finanssivalvonta panosti uuden vakavaraisuussääntelyn valvontaan ja lain noudattamisen yhdenmukaisuuteen, ja painotti työeläkevarojen käytön asianmukaisuutta. Eläkeuudistuksen mukanaan tuomat sääntömuutoshakemukset aiheuttivat oman työkuormansa valvonnassa.

Työttömyysvakuutuksen valvonnassa Finanssivalvonta tarkasti työttömyyskassojen toimintatapoja etuuksien väärinkäytöstilanteissa sekä kassojen varojen käyttöä niiden hankkiessa palveluita muilta yhteisöiltä. Kassojen huomiota kiinnitettiin väärinkäytösprosessin tarkempaan ohjeistamiseen ja seurantaan sekä palvelusopimuksista aiheutuviin kustannuksiin. Samalla tarkastettiin työttömyysvakuutusrahaston sisäistä valvontaa. Sisäisen valvonnan kattavuus nousi esiin työttömyysvakuutuksessa tarkastustarpeena laajemminkin.

Toimintaympäristön muutosten myötä erityistä painoa saivat valvonnan linjanvetojen päivitystarpeet sekä havaintojen seurannan ja siihen mahdollisesti liittyvien sanktioprosessien läpikäynti. Toimintaa kehitetään mm. EIOPAssa aiemmin laaditun valvojen yhteisen käsikirjan sekä EIOPAn Finanssivalvonnasta laatiman arvion perus-

teella. Toiminnassa korostetaan valvonnan ennakoitavuutta, kriittisyyttä sekä eteenpäin katsovuutta.

Makrovakaussvalvonta

Finanssivalvonta asetti vuoden 2017 kesäkuussa 15 prosentin riskipainon alarajan niille pankeille, jotka käyttävät asuntolainojen vakavaraisuuslaskennassa ns. sisäisiä malleja. Alaraja tuli voimaan 1.1.2018 ja koskee luottolaitoksen asuntoluottokannan keskimääräistä riskipainoa. Raja on asetettu vakavaraisuusasetuksen artiklan 458 nojalla. Riskipainojen korotus auttaa vahvistamaan rahoitusjärjestelmän kestävyttä.

Suomen rahoitusjärjestelmän kannalta merkittävät luottolaitokset (O-SII¹⁷) ja näiden lisäpääomavaatimukset määriteltiin uudelleen sen jälkeen, kun Nordea Pankki Suomi Oyj sulautui Ruotsissa toimivaan Nordea Bank AB (publ):iin vuoden 2017 tammikuussa. Uudet määritelyt ja lisäpääomavaatimukset tulevat voimaan 1.7.2018. Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj määriteltiin uudeksi O-SII-luottolaitokseksi 0,5 %:n lisäpääomavaateella. Kuntarahoitus Oyj:n lisäpääomavaatimusta korotettiin yhteen prosenttiin.

Vuodesta 2016 valmisteltua uutta makrovakaussvälinnettä, järjestelmäriskipuskuria, koskeva lainsäädäntö astui voimaan 1.1.2018. Järjestelmäriskipuskurin lisäksi Finanssivalvonta on yhteistyössä Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön kanssa selvittänyt vaihtoehtoja sellaisille makrovakaussvälinneille, joilla voidaan nykyistä tehokkaammin vaikuttaa kotitalouksien velkaantumiseen. Tämä työ jatkuu myös vuonna 2018.

Arvopaperisektori ja menettelytavat

Uusien listautumisten määrä oli edelleen hyvällä tasolla; Helsingin pörssin pörssilistalle ja First North Finland -markkinapaikalle listautui kymmenen uutta yhtiötä, mikä näkyi esitevalvonnan ja tiedonantovelvollisuuden valvonnan painotuksissa. Finanssivalvonta teki useita listayhtiövalmiuksiin liittyviä valvontakäyntejä.

Finanssivalvonta teki teemaselvityksen siitä, miten listayhtiöt noudattivat ESMAn ohjetta vaihtoehtoisista tunnusluvuista taloudellisissa raportoinneissaan. Useilla yhtiöillä oli parannettavaa antamisissaan tiedoissa, kuten tunnuslukujen esittämisen perusteissa.

Uusien vaihtoehtorahastotuotteiden valvontaa tehtiin pääosin tuotteiden markkinoille tulovaiheessa. Omaisuudenhoidon ja sijoitusneuvonnan valvontaa suoritettiin myös yksittäisten havaintojen pohjalta. Riskianalyysin laajentaminen menettelytapavalvontaan ei edennyt, sillä resurssit sitoutuivat päivittäiseen toimintaan ja tuleviin valvontamuutoksiin valmistautumiseen.

17 O-SII = Other Systemically Important Institutions.

Finanssivalvonta jatkoi sijoitusneuvonnan soveltuvuusarviointeihin ja rahastotoiminnan riskienhallintaan liittyviä tarkastuksiaan. Sijoitusneuvonnan osalta soveltuvuusarviointiprosessissa havaittiin edelleen kehitettävää ja rahastotoimijoiden riskienhallinnan tarkastuksissa keskeiset havainnot liittyivät riskienhallinnan järjestämiseen ja resurssien riittävyyteen.

Finanssivalvonta teki teema-arvion sijoituspalveluyrityksille, rahastoyhtiöille ja vaihtoehtorahastojen hoitajille compliance-toiminnon järjestämisestä ja resursseista. Suurella osalla valvottavista oli puutteita mm. siinä, miten kyseinen toiminto oli järjestetty, toteutuuko toiminnon riippumattomuus ja onko toiminnolle varattu määrällisesti ja laadullisesti riittävät resurssit.

Toimialan digitalisaatioon ja FinTech-toimintaan liittyvää osaamista kartutettiin osallistumalla FinTech-tapaamisiin, jatkamalla Innovaatio-HelpDesk-toimintaa sekä rekrytoimalla Finanssivalvontaan johtava digitalisaatioasiantuntija. Innovaatio-HelpDeskin prosessia muokattiin sopimaan paremmin sen keskeiselle asiakaskunnalle.

Uuden maksupalveludirektiivin myötä maksupalvelujen markkinoille on tulossa uusia toimijoita ja palveluita. Tuote- ja palvelukehitys olikin intensiivistä, ja yhteydenottoja ja kysymyksiä tuli Finanssivalvontaan runsaasti.

Peruspankkipalvelujen saatavuuteen vaikuttaa yhä enenevässä määrin asiakkaan kyky käyttää digitaalisia palveluja. Finanssivalvonta ohjeisti pankkeja peruspankkipalvelujen tarjonnasta verkkopalvelu- ja maksukorttiasiointiin kykenemättömille asiakkaille, asiaan liittyvän selvityksen yhteydessä.

Vuoden 2018 alussa tuli voimaan useampi merkittävä ja laaja sääntelymuutos: MiFID II¹⁸/MiFIR¹⁹, PRIIPs²⁰ ja PSD2. Myöhemmin vuonna 2018 voimaan on tulossa myös IDD²¹. Finanssivalvonta loi valvontakehikoita uusille ja muuttuville valvontatehtäville. Haasteeksi kuitenkin muodostui samanaikaisten sääntelyhankkeiden laajuus sekä muuttuvien ja uusien valvontatehtävien suuri määrä. Myös sääntelyn osittainen keskeneräisyys vaikeutti valvontakehikoiden viimeistelyä. Valvontavalmiudessa painotettiin kriittisimpiä osa-alueita ja muilta osin työtä jatketaan kuluvana vuonna.

Arvioitiin 2017 alussa muuttuneen perusmaksutilisääntelyn soveltamista valvottavissa, luottosopimusehtoja sekä lakisääteisen liikennevakuutuksen ehtoja. Valtaosa luot-

tolaitoksista oli sopimusehdoissaan huomionnut kuluttajansuojalain pakottavat muutokset riittävällä tarkkuudella. Vuoden aikana tehtiin myös selvitys maksuhäiriömerkinnän vaikutuksesta vakuutusten myöntämiseen, ja selvityksen perusteella osalle yhtiöistä tehtiin parannusehdoituksia ennakolta annettavan informaation sisältöön.

Finanssivalvonta vaikutti Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen (ESMA) työssä keskeisessä roolissa mm. MAR:n²² johtohenkilöiden lähipiiriyhteisön määrittelyn tulkinnan muodostumiseen yhdenmukaiseksi ja Suomen markkinoiden kannalta toimivaksi. Finanssivalvonta edisti yhtenäistä eurooppalaista esitevalvontaa ESMAN ao. työryhmän puheenjohtajanaan.

Pohjoismaista yhteistyötä jatkettiin kaupparaportointihankkeessa ja rahastovalvonnassa. Lisäksi yhteistyö aloitettiin MiFID II, Fintech- ja PSD2-alueella. Suomessa käynnistettiin vuoropuhelutapaamiset tilintarkastajien ja tilintarkastusyhteisöjen kanssa.

18 MiFID = Markets in Financial Instruments Directive, rahoitusvälineiden markkinat -direktiivi.

19 MiFIR = Markets in Financial Instruments Regulation, rahoitusvälineiden markkinat -asetus.

20 PRIIPs = Packaged retail and insurance-based investment products, vähittäismarkkinoille tarkoitetut, myös vakuutusmuotoiset sijoitustuotteet.

21 IDD = Insurance Distribution Directive, direktiivi vakuutusten tarjoamisesta.

22 MAR = Market Abuse Regulation, markkinoiden väärinkäyttöasetus.

2 Laadukas ja tehokas

Raportoinnin hallinnan työvälineet kehittyivät, mutta edelleen joitakin järjestelmien puutteita jouduttiin paikkaamaan manuaalilyöllä. Raporttien tarkastusten automatisointi aloitettiin ja se jatkuu vuonna 2018. Analyysityökaluja parannettiin, mutta niiden hitaus ja toimimattomuus haittasi edelleen analyysityötä. Analytiikan ja arkkitehtuurin kehittämisen osalta Finanssivalvonta ja Suomen Pankki päättivät yhdessä käynnistää Datan ja analytiikan kehittäminen -projektin vuonna 2018. Sähköisen asiointin kehittämisessä päästiin tarjouspyyntövaiheeseen.

Toimijoiden informointia sääntelymuutoksista ja yleisemminkin sääntelystä lisättiin. Myös informointikanavia lisättiin, ja mm. MAR- ja MiFID II -aiheisessa tiedottamisessa käytettiin uutiskirjeitä nopean tiedottamisen välineenä. Vuoden aikana järjestettiin MAR- ja MiFID II -sääntelyyn liittyvät webinaarit, joihin ilmoittautui lähes 300 kuulijaa, ja joista saatu palaute oli positiivista. Finanssivalvonnan verkkopalveluun on tarpeellista lisätä sääntelyinformaatiota sekä oman toimintamme tehostamiseksi että pienten ja kokemattomien toimijoiden informoimiseksi.

Rahoitusvälineiden kaupankäynnin valvontaa tukevan ja tehostavan Signaali- ja analyysijärjestelmän hankinta kilpailutettiin, mutta sopimusneuvottelut valitun toimittajan kanssa ovat kesken.

Toiminnansuunnittelu- ja raportointiprosessi muutettiin uudistetun strategian mukaisesti toiminnan tuloksellisuutta korostamaan. Työajanseuranta myös uudistettiin vuoden aikana.

Projektimaisen työskentelymallin käyttöönotto ei edennyt. Resurssit kohdistettiin päivittäiseen valvontatoimintaan ja tuleviin valvontahankkeisiin valmistautumiseen.

3 Asiantunteva ja arvostettu

Henkilöstölle suunnattu työyhteisötaitojen valmennustilaisuudet pidettiin syksyllä. Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä ja resurssien joustavaa hyödyntämistä ryhdyttiin toteuttamaan kevennetyllä työkiertomallilla. Organisaatiomuutos tukee entistä paremmin monimuotoisen osaamisen hyödyntämistä, kun pankki- ja vakuutusvalvontaan muodostuu uudet tiiviit valvontatiimit. Markkina- ja menettelytapavalvonnassa työskentelytapoja kehitettiin yksikkörajat ylittävällä työpari- ja tiimimallilla.

Tietämystä digitalisaatiosta kehitettiin uuden johtavan digitalisaatioasiantuntijan avustuksella. Modernit työvälineet mahdollistivat työn ja työtapojen kehittämisen sekä sähköisten asiakirjojen enenevän käytön. Tiimi- ja työryhmäkokouksissa siirryttiin osittain Skype-kokouksiin.

Finanssivalvonnan tavoitteena on kehittää proaktiivista viestintää osana valvontaa, mikä vahvistaa kuvaa organisaatiosta asiantuntevana ja arvostettuna valvojana. Finanssivalvonta julkaisi alkuvuonna sijoitustuotteiden myynnin tarkastustuloksia ja havaittujen puutteiden johdosta annetuista sanktioista lehdistötiedotteen. Julkistamisella oli positiivinen vaikutus toimijakentän suhtautumisessa sijoitustuotteiden myyntitapoihin ja tuotti Finanssivalvonnalle paljon myönteistä palautetta valvontatoimista. Finanssivalvonnan Twitter-tiilillä julkaistiin 772 twiittiä (vuonna 2016 yhteensä 762 twiittiä) ja seuraajamäärä kasvoi 2 080 seuraajaan.

Finanssimarkkinoiden vuotuinen kuuleminen

Finanssivalvonnan toiminnan kustannustehokkuutta ja tuloksellisuutta tukee säännöllinen finanssimarkkinoilla toimivien kuuleminen, joka järjestettiin huhtikuussa.

Finanssimarkkinoiden edustajat totesivat, että suhde Finanssivalvontaan oli aktiivinen ja avoin. Edustajat mielsivät Finanssivalvonnan olevan asiantunteva ja proaktiivinen. Finanssivalvonnan valvonta markkinoiden vakauden ja luotettavuuden valvojana oli hyvällä tasolla. Edustajien mielestä Finanssivalvonta huomioi kiitettävästi alan näkemyksiä työeläkelaitosten vakavaraisuusudistukseen liittyvien määräysten ja ohjeiden valmistelussa.

Edustajat kiinnittivät huomiota siihen, että Finanssivalvonnan tulkintojen ja lausuntojen tulee olla yhteneväiset jo valvottavien luottamuksensuojan näkökulmasta. Valvojien yhteistyötä erityisesti pohjoismaisella tasolla pidettiin tärkeänä. Toivottiin, että kansalliset ominaispiirteet valvonnessa säilyisivät huolimatta yhteisestä valvontamekanismista. Edustajat nostivat esille päällekkäiset raportointivelvollisuudet. Toivottiin, että uuteen sääntelyyn liittyvistä tulkintakysymyksistä voitaisiin keskustella valvojan kanssa. Finanssivalvonnan tahdottiin osaltaan huolehtivan, ettei direktiivien täytäntöönpanossa tehdä kansallista erityissääntelyä. Esitettiin parannusta sääntely- ja lainsäädäntömuutoksiin liittyvien määräysten ja ohjeiden valmistumisen nopeuteen ja ettei jälkikäteen tehtäviä tarkennuksia tarvittaisi.

Arvio valvonnan muutoksista ja valvontamaksuista vuonna 2018

Arvio valvonnan muutoksista

Suomen finanssimarkkinoiden vakaus on säilynyt hyvänä, mutta sen rakenteeseen ja toimintaympäristön kehitykseen sisältyy merkittäviä riskejä. Digitalisoituva ja muuttuva toimintaympäristö asettavat haasteita valvonalle. Valvontaa tulee mukauttaa pankki-, vakuutus- ja arvopaperimarkkinoiden muutoksia vastaavasti.

Nordean pääkonttorin siirtoon liittyvät Finanssivalvonnan tehtävät hoidetaan niin, että Nordean pääkonttorin siirtyminen Suomeen suunnitellussa aikataulussa on mahdollista. Nordean valvonta mitoitetaan ja käynnistetään vastaamaan sen merkitystä finanssimarkkinoiden vakaudelle yhteistyössä EKP:n kanssa. Nordean tulon myötä syvennetään valvontayhteistyötä erityisesti pohjoismaisella tasolla. Nordean pääkonttorin siirto lisää Finanssivalvonnan työmäärää merkittävästi. Vuoden 2018 aikana Nordean valvontaan rekrytoidaan yhteensä noin 30 uutta työntekijää, joista suurin osa kohdistuu pankkivalvonnan piirissä olevaan vakavaraisuusvalvontaan. Nordean vakavaraisuusvalvontaa tehdään EKP:n johdolla. Euroopan yhteisen pankkivalvonnan periaatteiden mukaisesti vakavaraisuusvalvonnan resursoinnista n. 75 % tulee Finanssivalvonnasta. Nordean vakavaraisuusvalvonnan resursointia on suunniteltu perustuen EKP:n arvioon tarvittavasta resursoinnista. Resursointi on linjassa muiden EKP:n valvonnassa olevien vastaavan kokoluokan pankkien kanssa. Nordeasta johtuva muu kuin EKP:n valvonnan piiriin kuuluva lisäresurssitarve kohdistuu konsernin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvontaan, raportointiin ja analysointiin sekä konsernitilinpäätöksen IFRS-valvontaan.

Suomalaisten suurten pankkien valvontaan osallistutaan EKP:n johdolla ja EKP:n metodologian sekä prosessien mukaisesti. Euroalueen yhteinen pankkivalvonta tulee jatkumaan intensiivisenä, eikä työmäärän vähentymistä ole nähtävissä vuoden 2018 aikana.

Eurooppalaista sääntelyä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen osalta kehitetään jatkuvasti. Nyt voimaan tullut neljäs rahanpesudirektiivi asettaa uusia tehtäviä valvojille edellyttäen valvottavakohtaisen riskiarvion laatimista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä.

Makrovakausvalvonnan työkaluja sekä prosessia kehitetään edelleen yhteistyössä Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön kanssa. Yhteisesti vaikutetaan siihen, että makrovakausvalvonnan välineistöä täydennetään kysyntäpuolen instrumenteilla.

Vakuutussektorilla painotetaan muuttuvan liiketoimintaympäristön seuranta sekä ennakoivaa, eteenpäin katsovaa ja haastavan kriittistä valvontaotetta. Valvonnassa ja tarkastuksissa painotetaan myös mm. hallinnon vaateiden, toimialaosaamisen ja compliance-toiminnon roolin merkitystä sekä vakavaraisuussäätelyn yhdenmukaista tulkintaa. Pohjoismaissa ja koko EU:ssa edistetään myös sitä, että tulkinnat ovat mahdollisimman yhdenmukaiset. Työeläkesektorilla keskitytään työeläkejärjestelmän varojen käytön asianmukaisuuden valvontaan vuonna 2017 toteutettujen teema-arvioiden - mm. työhyvinvointitoimet ja yhtiöiden hallinto - havaintojen perusteella sekä uusien ajankohtaisten teema-arvioiden kautta.

Asiakkaansuojan valvonnassa korostetaan kulutusluottojen myöntämisen, sijoitustuotteiden (ml. sijoitussidonnaiset vakuutukset) myynnin, asiakasvalitusten käsittelyjärjestelmien, palveluntarjoajan henkilöstön osaamisen ja kokemuksen sekä palkitsemiskäytänteiden valvontaa. Varainhoitoliiketoiminnan valvontaa kohdennetaan luotettavaan hallintoon ja riskienhallintaan sekä erityisesti rahastojen arvostus-, likviditeetti- ja velkavipukysymyksiin. Uuden sääntelyn (MiFID II/MiFIR-, PRIIPs-, PSD2-, IDD- ja IFRS-muutokset) valvontaan viimeistellään valvontakehikot. Valvontakehikoissa huomioidaan myös digitalisaation vaikutukset liiketoimintamalleihin.

Sijoittajainformaation asianmukaisuutta valvotaan erityisesti uuden sääntelyn osalta. Uusien listayhtiöiden lista-yhtiövalmiuksia painotetaan. IFRS-valvontaa suunnataan IFRS 9:n ja IFRS 15:n valvontaan korostaen yhtiöiden tarkastusvaliokuntien roolia laadukkaana sijoittajainformaation tuottamisessa.

Arvio valvontamaksukertymästä

Valvontamaksuja kerätään vuonna 2018 noin 26,3 miljoonaa euroa, joka on noin 10 % enemmän kuin vuonna 2017. Nousu selittyy Finanssivalvonnan kulubudjetin kasvulla (4,6 miljoonaa).

Lakimuutos laista Finanssivalvonnan valvontamaksusta tuli voimaan 1.1.2017. Lakimuutoksessa muun muassa nostettiin merkittävien luottolaitosten sivuliikkeiden maksuja. Tämä muutos lieventää Danske Bankin sivukonttoristumisen vaikutusta valvontamaksukertymään. Vastavanlainen lakialoite merkittävien vakuutusyhtiöiden sivuliikkeiden osalta tehtiin valtiovarainministeriölle.

Nordean pääkonttorin mahdollinen siirtyminen Suomeen lisää merkittävästi valvontamaksukertymää. Nordean valvontamaksukertymän arvioidaan turvaavan Nordean vaatiman työmäärän lisäyksen siten, ettei Nordeasta aiheutuvalla muutoksella ole juurikaan vaikutusta muiden maksuvelvollisten valvontamaksuihin.

Digitalisoituva ja muuttuva toimintaympäristö asettavat paineita muuttua ja sopeuttaa Finanssivalvonnan toimintaa olosuhteiden muutosten mukaisesti. Nämä muutokset voivat vaikuttaa myös valvontamaksukertymään.

Valvottavien lukumäärässä ei odoteta tapahtuvan merkittäviä muutoksia vuoden 2018 aikana.

Finanssivalvonta

Snellmaninkatu 6, PL 103, 00101 Helsinki

Vaihde 09 183 51

Finanssivalvonta.fi • [Twitter.com/FIN_FSA](https://twitter.com/FIN_FSA)